אחוותא ולא מיפקדי והאמר רב אחא בר רב קטינא א"ר יצחק [א]מעשה באשה אחת שחציה שפחה וחציה בת חורין וכפו את רבה ועשאה בת חורין אמר רב נחמן בר יצחק [א]מנהג הפקר נהגו בה:

הדרן עלך הבא על יבמתו

אלמנה [ב]לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי [ג]צאן ברזל עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה עבדי צאן ברזל יאכלו [ג]ואלו הן עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה אע"פ [ד]שהוא חייב במזונותן הרי אלו לא יאכלו בתרומה [ה]ואלו הן עבדי צאן ברזל אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל והוא חייב באחריותן הרי אלו יאכלו בתרומה [ו]בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו יאכלו בתרומה [ז]ובת כהן שניסת לישראל והכניסה לו עבדים בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו לא יאכלו בתרומה: **גמ'** ועבדי מלוג לא יאכלו בתרומה אמאי להוי כקנינו שקנה קנין דתניא מנין לכהן [ח]שנשא אשה [ט]וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר [1]וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו [י]ומנין לאשה שקנתה עבדים [כ]ועבדיו שקנו עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו קנינו שקנה קנין אוכל כל האוכל מאכיל כל שאין אוכל אינו מאכיל ולא והרי ערל וכל הטמאים שאינן אוכלין ומאכילין התם פומייהו כאיב להו והרי ממזר שאין אוכל ומאכיל אמר רבינא [ל]קנין אוכל קאמר קנין אוכל מאכיל שאינו אוכל אינו מאכיל ורבא אמר מדאורייתא מיכל אכלי ורבנן הוא דגזרי בהו כדי שתאמר אני איני אוכלת עבדי אינן אוכלין זונה היא אצלו הלכך אתי לאפוקה רב אשי אמר גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה אלא מעתה בת ישראל שנשאת לכהן לא תאכיל גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה אלא אמר רב אשי באלמנה כהנת דאתיא לאורויי מעיקרא אכלי בתרומה דבי נשא אינסבי ליה להאי אכלי בתרומה דגבראי והשתא הדרי לי למילתיה קמייתא ולא ידעה דמעיקרא לא שויתה לנפשה חללה השתא שויתה לנפשה חללה תינח אלמנה כהנת אלמנה בת ישראל מאי איכא למימר באלמנותה [מ]לא פליגי רבנן איתמר המכנסת שום לבעלה היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן הדין עם מי רב יהודה אמר

הדין

אחוותא. תאומות ובנותיו היו: **ועשאה בת חורין.** כדי שתהא מותרת לינשא. ומדכפינן לרבה אלמא מפקדא: **מנהג הפקר נהגו בה.** לפי שלא היתה יכולה לינשא היתה מפקרת עצמה וחוטאים בה לפיכך כפו את רבה לשחררה:

הדרן עלך הבא על יבמתו

אלמנה לכהן גדול. הכניסה לו עבדי מלוג. מה שהאשה מכנסת לבעלה ושמה לו לקבלם עליו באחריות כתובתה כמו שכותבין ולא נדוניא דהנעלת ליה והוא מוסיף כנגדן וכותב סך הכל קבל עליו פלוני כך וכך בכתובתה קורין צאן ברזל ויש שמכנסת ממון הרבה ואינה כותבת כולו בכתובתה ומשיירת לעצמה הן נכסי מלוג והבעל אוכל פירות והקרן שלה קיים ואם מתו מתו לה [ד]או פחתו פחתו לה. לשון צאן ברזל קרן קיים שאין פוחת ונפסד שאפילו מתו כולן אחריותן עליו לשלם לה כשימות או יגרשנה: **עבדי מלוג לא יאכלו.** לפי שהן שלה והיא חללה ולקמן בגמרא מפרש טעמא: **בת ישראל שניסת לכהן.** אפילו עבדי מלוג שאינן שלו יאכלו דהיינו קנינו שקנה קנין וילפינן בגמרא דקנינו שקנה קנין אוכל: **גמ' שנשא אשה וקנה עבדים.** או קנה עבדים: **ומנין לאשה.** בת ישראל לכהן שקנתה עבדים מנכסי מלוג שלה או עבדיו של כהן שקנו עבדים: **ועבדיו שקנו עבדים** גרסי'. וא"ת מה שקנה עבד קנה רבו ולמאי איצטריך קרא לרבוייניהו משכחת לה כגון שנתנו לו לעבד מנה על מנת שאין לרבו רשות בו: **וכהן כי יקנה נפש קנין כספו.** קנין כספו קרא יתירא ודרשינן דלהכי אתא והכי משמע כהן כי יקנה קנין כספו נפש שעבדו יקנה עבד הוא יאכל בו: **הערל.** כהן ערל אינו אוכל ועבדיו אוכלין כדתנן לקמן (דף ע.): **פומייהו כאיב להו.** כלומר מחוסרי תקנתא הם אבל עומדים ליתקן ולאכול אבל זו שהיא נעשית חללה אין לה תיקון עולמית: **והרי ממזר.** בת ישראל שניסת לכהן וילדה בת והבת ניסת לממזר וילדה בן ומתה והבן קיים והרי אם אמו אשת כהן אוכלת בשבילו תרומה לאחר מיתת בעלה לפי שיש לה זרע מן הכהן כדתנן בסיפא בפרקין (דף סט:) והוא אינו אוכל דזר הוא. והוא הדין נמי אי כשר הוה שנולד מישראל כשר נמי אין אוכל ומאכיל את אמו והא דנקט לאותודי ממזר משום דמתניתין היא: **שמא תאכיל.** עבדי מלוג שלה לאחר מיתת הכהן בעלה אבל בעבדי צאן ברזל ליכא למגזר דהשתא לאו משום דידה אכלי אלא משום כהן שהוא רבן: **אלא מעתה בת ישראל שנישאת לכהן לא תאכיל.** עבדי מלוג בתרומה: **גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה.** אלמה תנן במתניתין בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל יאכלו: **באלמנה כהנת.** בת כהן ששבה לתרומת אביה ממיתת בעלה. ואי אמרינן יאכלו עבדי מלוג בתרומה בחיי בעלה כהן גדול זה משום קנינו שקנה קנין דלא גרעה הך חללה מעבד שקנה עבדים אתיא לאורויי היתירא אחר מיתתו להאכילם בתרומה מחמת אביה דאמרה מעיקרא באלמנותי הראשון היו עבדי אוכלין בתרומה דבי נשא: **אינסבי ליה.** לכ"ג אכלי עבדי בתרומה דגבראי השתא כשמת הדרי למילתא קמייתא ויאכלו עבדי בתרומה דבי נשא כמעיקרא באלמנותי הראשון: **אלמנה בת ישראל.** דלא אתיא לאורויי מאי איכא למימר מאי טעמא לא אכלי בחייו הא לא גרעה מעבד שקנה עבדים: **לא פליגי.** לא חילקו בין אלמנה לאלמנה: **המכנסת שום לבעלה.** נכסי צאן ברזל ששמה לו בכתובתה והיו בהן כלים ודבר המסויים וכשגירשה ובאתה ליטול כתובתה: **היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן.** כמו שקבלתי עלי בשומא ומאז הן באחריותי ושלי הן:

הדין

אלמנה לכהן גדול: **עבדי מלוג לא יאכלו.** אפילו למ"ד (א) (גיטין דף מז:) קנין פירות כקנין הגוף דמי לא חשיב בהכי קנין כספו כיון שאין הגוף שלו כמו שאין יוצאין בשן ועין לאיש אפילו למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי כדאמר בהחובל (ב"ק דף פט: ושם) וקצת יש להביא ראיה דבתרומה אזלינן בתר קנין הגוף דבריש פרק בתרא דכריתות (דף כד:) אמר גבי המפקיר עבדו יצא לחירות למעוכב גט שחרור אוכל בתרומה אע"פ שאין לרב פירות אלא הגוף ואפילו למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי אתיא: **מנין לכהן כו'.** ממתניתין דקתני בסיפא בת ישראל שניסת לכהן דעבדי מלוג שלה אוכלין לא בעי למפרך דה"א דאכלי מכח האשה עצמה שאוכלת ולא מכח הבעל משום קנינו שקנה קנין להכי פריך מברייתא דקתני קנינו שקנה קנין אוכל וא"כ אפילו אינה אוכלת יש להם לאכול: **לכהן שנשא אשה כו'.** ה"ה שאירס אלא נקט נשא משום דארוסה מדרבנן לא אכלה משום דעולא (כתובות דף נז:) או משום סמפון: **שנאמר וכהן כי יקנה נפש.** והא דדרשינן לעיל בפ' הבא על יבמתו (דף נז.) פצוע דכא כהן שנשא בת גרים היינו מנפש יתירא: **ועבדיו שקנו עבדים.** אפילו לרבי מאיר דאמר (קדושין דף כג:) אין קנין לעבד בלא רבו אפילו ע"מ שיצא בו לחירות משכחת לה עבדים שקנו עבדים במפקיר עבדו דאוכל בתרומה כדאמרינן בפרק בתרא דכריתות (ד' כד:): **גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה.** ובעבדי צאן ברזל לא שייך למגזר אפי' למ"ד בסמוך הדין עמה דכל זמן שלא גבתה אותם בב"ד אוכלין מכחו ואחר שגבתה ושמו לה ב"ד הרי כאילו קנתה עבדים לאחר מיתת בעלה: **אלא מעתה בת ישראל שניסת לכהן לא תאכיל שמא כו'.** תימה דלא דמי דהתם ליכא למיטעי דהא בחיי הבעל היתה אוכלת בעצמה ועכשיו אינה אוכלת אבל כאן אם יאכלו עבדים בחיי הבעל אע"פ שבעצמה אינה אוכלת איכא למגזר שמא תאכיל גם לאחר מיתה ואית ספרים דגרסי בת ישראל שניסת לכהן לא תאכל ופריך דהיא עצמה לא תאכל שמא תאכל אחר מיתה ולספרים דגרסי נמי לא תאכיל איכא למימר דאכולי מילתא פריך שלא תאכל ולא תאכיל אלא דנקט לא תאכיל משום דניחא ליה לאקשויי מעבדים אעבדים:

כרשיי

עין משפט נר מצוה

קכח א מיי' פ"ט מהל' עבדים ה"ו סמג עשין פב טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף עט:
א ב מיי' פ"ז מהל' תרומות הל' כ טור"ד סי' שלד:
ב ג מיי' פט"ז מהל' אישות הל' א סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' פה סעי' ב:
ג ד מיי' שם פכ"ב הל' כה סמג שם טוש"ע שם סעי' טז:
ד ה מיי' שם פט"ז הל' א טוש"ע שם סעי' ב:
ה ו מיי' פ"ז מהל' תרומות הל' יח טור"ד סי' שלד:
ו ז מיי' שם הלכה יט:
ז ח מיי' שם פ"ו הל' ג טור שם:
ח ט מיי' שם הל' א:
ט י כ מיי' פ"ז שם הל' יח טור שם:

תוספות ישנים

עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה. וא"ת למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי אמאי לא יאכלו הא אית ליה בגווייהו פירות וי"ל דגבי תרומה כיון דהויא מן התורה בעינן קנין הגוף דכתיב כי יקנה נפש. וה"נ אמרינן (כריתות כד:) מחוסר גט שחרור אוכל בתרומה אע"ג דאין (לבעל) [להאדון] בו שום פירות שהרי שחררו מ"מ כיון דגופו קנוי דצריך גט אוכל בתרומה: ועבדים שקנו עבדים. פ"ה וא"ת הא למה לי קרא מה שקנה עבד קנה רבו וי"ל דאצטריך היכא שנתנו לו ע"מ שאין לרבו רשות בו וא"ת לר"מ דאמר (איהו) בקדושין (כ"ג) דאפ"ה לא קני ליה עבד דקני ליה רבו משום דאין קנין לעבד בלא רבו מאי איכא למימ' וי"ל דלר"מ נימא דעיקר קרא לאשה שקנתה עבדים ואגב אשה נקט עבדים שקנו עבדים וא"ת והא אשה נמי אמרינן מה שקנתה אשה קנה בעלה וי"ל דהכא איירי שנתנו לה במתנה ע"מ שאין לבעלה רשות בהן ובמתנה זכתה ואין הבעל אוכל פירות. וא"ת ואמאי לא פריך מגופה דמתני' בת ישראל שנשאת לכהן והכניסה לו בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל אלמא קנינו שקנה קנין אוכל וי"ל דאי מהתם הוה ידע תלמודא שפיר דמשנינן דשאני התם שהיא אוכלת ולכך עבדיה אוכלין מכחה. אבל הכא שאינה אוכלת לא אכלי עבדים דהיינו כדמשני כל האוכל מאכיל וכו' אבל פריך מהא דקאמר מכח הפסוק דקנין כהן שקנה קנין אוכל וכיון דמקרא נפיק ס"ד דאין חילוק בין אוכלת לאינה אוכלת דמכח הכהן יש להם לאכול ומ"מ משני דווקא באוכל קאמר קרא דמאכיל אבל קנין שאינו אוכל אינו מאכיל: ת"ל וכהן כי יקנה נפש קנין כספו דדרשינן וכהן כי יקנה כספו נפש יאכל וכו'. וא"ת והא אצטריך (לקמן) [לעיל] לפצוע דכא כהן שנשא בת גרים. וי"ל דמיתורא דנפש קא דריש:

מסורת הש"ס

א) גיטין לח. [מג: ע"ש], ב) [ז"ל רש"י ב"מ סט: ד"ה אין מקבלין צאן ברזל וכו' ונראה לי שרוב המקבלים כך היו נוהגים לקבל בהמה דקה להכי קרי להו צאן], ג) [לקמן קז. כתובות נב: ב"מ נג:], ד) ס"א ואם הותירו הותירו,

תורה אור השלם

1. וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: ויקרא כב יא

גליון הש"ס

גמ' ועבדיו שקנו עבדים. עי' נזיר ד' סא ע"ב תד"ה אי הכי בעבדים נמי:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עבדי וכו' למ"ד קנין. נ"ב פרק החולץ דף לו:

תום' חד מקמאי

אלמנה. הא דתנן אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט והכניסה לו (נכסי) [עבדי] מלוג לא יאכלו אסקוה רבא ורב אשי בתראי דמדרבנן היא אבל מדאורייתא אכלי דלא גרע מקניינו שקנה קנין דתניא מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין וכו' אפילו קניינו שקנה קנין אוכל ומיהו רבינא ס"ל דמדאורייתא נמי לא אכלה דכל קנין שאוכל מאכיל קנין שאינו אוכל אינו מאכיל אבל מידי דלא קנין הוא אע"פ שאינו אוכל מאכיל שהרי ישראל אע"פ שאין אוכלים ומאכילין אם אמו שהיתה בת ישראל לכהן כדאיתא במתני':

מוסף רש"י

וכפו את רבה ועשאה בת חורין. מפני שלא היתה ראויה לא לעבד ולא לבן חורין (גיטין לח:). **מנהג הפקר נהגו בה.** לאו משום דאיתתא מפקדא אפריה ורביה, אלא מתוך שלא היתה ראויה לא היתה מיוחדת לאיש והיו נוהגין בה הפקר בזנות (שם) דלא היתה מיוחדת לאדם ולא היתה משמרת עצמה (שם מג:).

הדרן עלך הבא על יבמתו